

2022.08.17.

Szakmai előírás

Látássérültek Elemi Rehabilitációs
Szolgáltatói számára

*Funkcionális látásvizsgálatra
vonatkozóan*

A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet Elemi Rehabilitációs Módszertani Központjának szakmai előírása a funkcionális látásvizsgálatra

A FUNKCIONÁLIS LÁTÁSVIZSGÁLATRÓL

Funkcionális látásvizsgálat meghatározása

„A funkcionális látásvizsgálatot rehabilitációs tanár vagy gyógypedagógus[látássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógus] végzi, a meglévő látási funkciók feltérképezése, felmérése érdekében. Legfontosabb célja eldönteni, hogy a látássérült személy a meglévő látását praktikus módon hogyan tudja a lehető legoptimálisabban használni a különböző rehabilitációs területeken, és melyek azok a tevékenységek, amelyekben ajánlott meglévő ismereteinek, képességeinek és készségeinek fejlesztése. A vizsgálat további célja megállapítani, hogy a rehabilitációs folyamatban milyen módszereket alkalmazzanak a szakemberek, milyen technikák lesznek legjobban hasznosíthatók a kliens számára a tanulás során.

A funkcionális látásvizsgálat része az optikai eszközpróba, ahol javaslatot teszünk optikai segédeszközre, aminek segítségével a látássérült személy vizuális funkciói a legnagyobb mértékben támogathatók. (<http://vakokintezete.hu/szolgaltatasok/latasvizsgalat-oflak/>)”

Miben tér a funkcionális látásvizsgálat a szemészkorvosi vizsgálatról?

„Colenbrander (1994) az alapvető különbséget úgy foglalja össze, hogy a szemészkorvos a szembetegség okaival, a funkcionális látásvizsgálat a következményeivel foglalkozik. A vizsgálat elvégzésének jellemzőit illetően pedig azt hangsúlyozza, hogy a szemészkorvos a vizsgálatok sikere érdekében alakítja a körülményeket. A funkcionális látásvizsgálat a látássérült személy számára a kényelmes helyzetet teremti meg – olyan megvilágítást, amelyben az illető a legjobban lát, azt a szemüveget viselheti, amellyel az adott teszttávolságon a legjobban lát és hangulatában is igyekszik a kliens számára megnyugtató, szorongásait feloldó helyzetet teremteni.¹”

A fentiek alapján tehát a gyógypedagógiai jellegű vizsgálat során a vizsgálatot végző szakember a legoptimálisabb keretek között méri fel a klienst, hiszen a vizsgálat célja nem a sérült funkciók feltérképezése, hanem a meglévők minél teljesebb kihasználhatósága, illetve az optimális körülmények feltérképezése, megteremtése, amelyek között a kliens megfelelő eszközzel, megfelelő körülmények között képes önállóan működni.

A funkcionális látásvizsgálat minden esetben a szemészeti, orvosi papírok áttekintésével indul, illetve egy kötetlen, de irányított, beszélgetéssel, ahol a kliensnek lehetősége van elmesélni élethelyzetét, történetét, nehézségeit. A vizsgálatot végző szakember az irányított kérdések feltevése során szükséges, hogy megfelelő időt biztosítson a kliens számára, ugyanakkor ha a kliens nagyon eltér a tárgytól, akkor terelje vissza.

---

¹ Gadó Márta: Funkcionális látás, I/1 A funkcionális látásvizsgálat, 45 In Prónay Beáta-Szabó Anna (szerk.): Látássérült személyek elemi rehabilitációja 3. Látássérülés, funkcionális látás, adaptív kommunikáció (2007)

A látásvizsgálatra szánjunk időt, egy vizsgálati alkalom kikérdezéssel együtt kb. két szolgáltatási óra, amely indokolt esetben több ülésben is felvehető, illetve hosszabbítható. A vizsgálat végén a tapasztaltak alapján, amennyiben van a kliens számára megfelelő, ajánljon a szakember optikai segédeszközt, valamint tegyen javaslatot a kliens számára adekvát elemi rehabilitációs modulokra.

Funkcionális látásvizsgálatot végző szakember kompetenciája

A látásvizsgálatot végző szakember gyógypedagógiai célú funkcionális látásvizsgálat keretében felméri a látássérült személy (kliens) vizuális funkcióit és kiválasztja azt a módszert vagy technikát vagy eszközt, amelynek köszönhetően a kliens maximálisan ki tudja használni a meglévő látását.

- Ismeri a kliens látási funkcióinak felmérésének menetét.
- Képes lebonyolítani a látássérült személy látási funkcióinak a felmérését.
- Ismeri a kontrasztlátás gyógypedagógiai célú vizsgálat instruálásának technikáit és a technikák alkalmazásának köszönhetően fel tudja mérni a látássérült személy kontrasztlátását.
- Ismeri a színlátás gyógypedagógiai célú vizsgálat instruálásának technikáit és fel tudja mérni a látássérült személy színlátását.
- Ismeri az adaptációs látási funkció gyógypedagógiai célú vizsgálat instruálásának technikáit és fel tudja mérni a látássérült személy fényhez való alkalmazkodási képességét.
- Ismeri a centrális és perifériás látótér gyógypedagógiai célú vizsgálat instruálásának technikáit és el tudja végezni a centrális és perifériás látótér vizsgálatot.
- Ismeri az elemi rehabilitáció során alkalmazott optikai eszköz használat tanítás instruálásának technikáit.

A funkcionális látásvizsgálatot az alábbi szakemberek végezhetik (a 3. számú melléklet a 490/2020 (XI. 11) Korm. rendelethez alapján):

- Elemi rehabilitációs szakember / Tiflopedagógus 3 éves elemi rehabilitációs szakmai tapasztalattal
- Tiflopedagógus kezdő, amennyiben a modulra vonatkozó képzést megkezdte

ELSZÁMOLHATÓ SZOLGÁLTATÁSI ÓRÁK AZ E-LSER RENDSZERBEN ÉS A DOKUMENTÁCIÓ

A funkcionális látásvizsgálat menete és dokumentációja

Kötelező dokumentáció a funkcionális látásvizsgálati adatlap. Az adatlap elkészítése során szem előtt szükséges tartani, hogy a feltüntetett információk megfogalmazása megfelelő szakmaisággal készüljön, ugyanakkor mind a kliens, mind pedig hozzátartozója számára érthető legyen. A következőkben részletes ismertetés következik a feltüntetni szükséges információkról.

A funkcionális látásvizsgálat lépései a következők:

1. Anamnézis
2. Vizsgálati szakasz

3. Eszközpróba
4. Tájékoztatás a vizsgálat eredményéről
5. Dokumentálás

1. Anamnézis felvétele

A vizsgálatot végző szakember az orvosi (szemészeti) papírok áttekintése után egy rövid összefoglalást készít a klienssel kapcsolatos egészségügyi (rehabilitációjához kapcsolódó) történésekről, szembetegség kialakulásáról, szemészeti kezelésekről, beavatkozásokról. Tüntesse fel az utolsó, orvos által mért szemészeti értékeket, illetve a szemészorvos nevét is.

Látásteljesítmény jelenlegi állapota

A kikérdezés egy olyan beszélgetés, ahol a következő területekre kérdez rá a vizsgálatot végző szakember:

- Tájékozódás és közlekedés
- Mindennapos tevékenységek
- Közeli látás
- Távoli látás
- Infokommunikációs eszközök használata

A kérdések, beszéd témák során cél, hogy a vizsgálatot végző szakember információkat kapjon arról, hogy a kliens hogyan képes a négy területen használni látását, mi az, ami problémamentes, mi okoz nehézséget, mi az, amiben szeretne javulást elérni és ehhez segítséget kapni.

Az irányított kérdésekre szánt idő körülbelül 30 perc. A kérdések célja, hogy minél teljesebb képet kapjunk a kliens mindennapjait befolyásoló nehézségekről, jelenlegi megoldási stratégiáiról, illetve az általa használt segédeszközökről. A kérdések a vizuális funkciók zavaraiából adódó nehézségeket térképezik fel a mindennapi életvezetés során, tehát:

- közeli látás
- távoli látás
- kontrasztérzékenység
- fény-sötét adaptáció
- színlátás
- látótér

A részletes kérdéssort lásd az 1. sz. mellékletben/Funkcionális látásvizsgálat adatlapon.

Vizsgálat

2. A vizuális funkciók vizsgálata

A funkcionális látásvizsgálatra érkező látássérült személy esetében a cél minden esetben egy részletes és minél pontosabb kép felállítása a személy vizuális funkcióiról.

Közeli látásélesség

A vizsgálat elvégzéséhez szükséges eszköz:

Lea SymbolsR és Lea NumbersR NEar Card with 16 inch (40cm) Cord vagy ezzel ugyanolyan műszaki tartalommal bíró eszköz.

A vizsgálat során szükséges egy-egy szemmel, illetve mindkét szemmel elvégezni a vizsgálatot, illetve ha kliens rendelkezik optikai segédeszközzel, amit a mindennapokban rendszeresen alkalmaz, akkor annak használatával is.

A vizsgálat célja, hogy megfelelő képet kapjunk a kliens közeli látásáról és megfelelő segédeszközt javasoljunk számára.

Vizsgálati lapon szükséges feltüntetni:

Jobb és bal szem, illetve mindkét szem együttes használatával, korrekcióval és korrekció nélkül történő vízusérték feltüntetése.

Távoli látásélesség

A vizsgálat során Lea SymbolsR és Lea Numbers Line Distance Chart vagy ezzel ugyanolyan műszaki tartalommal bíró eszköz használata javasolt.

Vizsgálati lapon szükséges feltüntetni:

Jobb és bal szem, illetve mindkét szem együttes használatával, korrekcióval és korrekció nélkül történő vízusérték feltüntetése.

Amennyiben ismert a korrekció mértéke, annak feltüntetése szükséges.

Amennyiben a kliens látása nem teszi lehetővé vízustáblával meghatározni a látásélességet, de a megfigyelések alapján van olyan információ, amely rehabilitációs szempontból fontos lehet, jegyezze fel a vizsgálatot végző szakember.

Kontrasztérzékenység

A vizsgálat során Lea NumbersR Low Contrast Flipchart vagy ezzel ugyanolyan műszaki tartalommal bíró eszköz használata javasolt.

A kliens által érzékelt kontraszt százalékban történő feltüntetése mellett szükséges jelölni a vizsgálati eredmény értékelését is, mely szerint súlyos, közepes vagy enyhe kontrasztérzékelési nehézség áll fenn. Amennyiben a kliens látása nem teszi lehetővé az eszköz használatát, de a megfigyelések alapján van olyan információ, amely rehabilitációs szempontból fontos lehet, jegyezze fel a vizsgálatot végző szakember.

Színlátás

A vizsgálat során színkártyák használata javasolt.

A vizsgálati eredmény szöveges feltüntetése során szükséges a kliens által biztonsággal azonosított színek, illetve tévesztések feltüntetése.

Adaptáció

A vizsgálat során Cone adaptation test vagy ezzel ugyanolyan műszaki tartalommal bíró eszköz használata szükséges.

A fény-sötét adaptáció vizsgálata során szükséges feltüntetni a normál értéket, illetve a kliens vizsgálata során mért értéket mezopikus és helyzetben. A fényérzékenység kideríthető, amennyiben a szakembernek lehetősége van mezopikus fényviszonyban történő vizsgálat után (a kliens előzetes tájékoztatásával) hirtelen, erősen megvilágított környezetet teremteni, ennek adaptációs idejét feljegyezni.

Centrális látótér

A vizsgálat során Amsler rács vagy Visual field grid teszt használata javasolt.

A vizsgálat jobb és bal szemmel, külön-külön végzendő.

A vizsgálat során a szakember a kliens által visszajelzett eltéréseket rögzíti, és rajzot készít a kliens látóteréről, továbbá szöveges értékeléssel is kiegészíti. A szükséges ábrázolást lásd a vizsgálati lapon.

Perifériás látótér

A vizsgálat során íves periméter vagy ezzel ugyanolyan műszaki tartalommal bíró eszköz használata javasolt. A vizsgálat jobb és bal szemmel, külön-külön végzendő.

A vizsgálat során a szakember a mért értékeket rögzíti és rajzot készít a kliens látóteréről, továbbá szöveges értékeléssel is kiegészíti. A szükséges ábrázolást lásd a vizsgálati lapon.

Olvasópróba

Amennyiben a vizsgálatot végző szakember úgy ítéli meg, a közeli látásélesség vizsgálata után ajánlott különböző betűméretekben a betűk felismerésén túl vizsgálni azt is, hogy milyen a vizsgált személy olvasási képessége. Amennyiben az olvasópróba megtörténik, szükséges feltüntetni, hogy milyen betűméretet és típust olvas biztonsággal.

3. Eszközpróba

A vizuális funkciók vizsgálata után, a mért értékek, a szakember megfigyelései és a kliens igényei, szükségletei alapján a szakember a látásvizsgálat keretében segédeszközt ajánl kipróbálásra, és feltünteti, hogy az eszközzel milyen javulás érhető el(pl. az olvasási képességben) Az eszköz használatának megtanítása már a látástréning keretében történik.

4. Tájékoztatás a vizsgálat eredményéről

A vizsgálat végén a szakember átbeszéli a klienssel a vizsgálaton tapasztalt és mért eredményeket, és tájékoztatja az elérhető, javasolt rehabilitációs modulokról.

5. Dokumentálás

A kikérdezés és vizuális funkciók vizsgálatának elvégzése után a vizsgálatot végző szakember összegzi néhány mondatban a vizsgálati eredményeket, és a kliens szükséglete, képessége és körülményei alapján javaslatot tesz optikai segédeszközre, illetve adaptációs technikákra, az igénybe vehető rehabilitációs modulokra is.

MELLÉKLET

Funkcionális látásvizsgálat adatlap

Jóváhagyta:

Szilaj Zsolt
pályázati igazgató, módszertani vezető